

VIOLENȚA DOMESTICĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

SIMONOV ALINA, studentă, D-173

Academia de Studii Economice a Moldovei,
Republica, Moldova, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61
e-mail: lina.simonov28@gmail.com.

Abstract: Domestic violence is one of the most serious and widespread crimes that contemporary societies face, harming the human right and dignity of their members. The phenomenon persists in all the states of the world, regardless of their political or economic organization, the welfare of the society, race and culture. Violence is usually accompanied by psychological abuse as well as intimidation or control by the abuser. Following the research, I found that the effects of domestic violence can be long-lasting, affecting not only the victim of aggression, but also the generations of the respective family and society.

Key words: violence, victims, forms of violence, protection measures.

JEL CLASSIFICATION: K-14

INTRODUCERE

Violența în familie este un fenomen complex, generat de probleme psihologice și amplificat de condiții educaționale, economice și sociale. De multe ori, acest fenomen se asociază doar cu violența fizică, iar alte forme, ca violența psihologică, economică sau sexuală, sunt noțiuni mai puțin cunoscute [6]. Violența în familie afectează întreaga comunitate indiferent de vârstă, statutul economic, sex, rasă sau naționalitate. Violența domestică își lasă tot mai mult apărta în Republica Moldova, astfel principala sarcină a societății este de a identifica care sunt cauzele care duc la apariție fenomenului de violență în familie, și este foarte important nu doar a enumera și identifica aceste cauze, ci și a analiza în detaliu etapele și circumstanțele care au precedat fenomenul respectiv.

Scopul principal al cercetării se bazează pe identificarea principalelor forme ale violenței domestice, identificarea măsurilor de protecție care pot fi aplicate, precum și organele abilitate de a lupta împotriva violenței domestice. Pentru a da o explicație la toate acestea, m-am axat pe cercetare și analiză a actelor normative naționale, diferite rapoarte prezentate de către Autoritățile Publice în domeniu, manuale cu privire la violența domestică în Republica Moldova.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

La nivel internațional prezenta temă de cercetare este abordată fiind utilizate două noțiuni: „violență domestică” și „violență în familie”, în comparație cu legislația națională în materie care acceptă termenul „violență în familie”. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Istanbul, 11.05.2011) definește, în art.3, violența domestică (în familie) ca fiind toate acțiunile de violență fizică, sexuală, psihologică sau economică, care survin în familie sau în unitatea domestică sau între foștii sau actualii soți sau parteneri, indiferent dacă agresorul împarte sau a împărțit același domiciliu cu victima. [9]

Violența în familie poate să îmbrace forme diverse, mai mult sau mai puțin vizibile, precum violența fizică, psihologică, sexuală, economică și socială. Persoanele violente manifestă o serie de comportamente agresive repetitive (rareori violența se manifestă printr-un singur incident), în forma unor combinații de acte coercitive și de atac, de mai multe tipuri. Relațiile violente sunt progresive și au la bază lipsa de comunicare și înțelegere reciprocă, dar și traume din copilărie, mulți agresori fiind martori la scene violente dintre diverși membri ai familiei lor.

Violența în familie are caracteristici care o fac diferită de alte tipuri de violență apărute incidental sau în alte contexte și o dinamică sau ciclu de manifestare aparte bazate pe tipul de relație care există între victimă și agresor. Este un fenomen grav, o problemă comunitară, socială și de sănătate publică ce afectează în principal femeile (95% din totalul victimelor violenței în familie sunt femei).

Ca formă de comportament, violența în familie are:

- caracter instrumental (agresorul controlează victima, iar comportamentele devin funcționale și persistă dacă au rezultatul scontat);
- caracter intențional (se produce cu intenția de control și dominare, de menținere a puterii, intenție pe care făptuitorul nu o recunoaște, dar care poate fi identificată prin rezultatele pe care le produce);
- caracter dobândit (violența nu este înnăscută, ci învățată prin imitație).

Violența în familie reprezintă o problemă socială, o problemă de sănătate și în același timp, o încălcare a drepturilor omului. Putem conchide că, violența în familie se manifestă prin comportament necontrolat, așteptări nerealiste, tendințe de izolare, blamare reciprocă, manifestări violente în cazul relațiilor dintre membrii familiei și în special, utilizarea forței și a admonestărilor verbale.

Conform Legii Nr. 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, violența în familie reprezintă actele de violență fizică, sexuală, psihologică, spirituală sau economică, cu excepția acțiunilor de autoapărare sau de apărare a altei persoane, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, comise de către un membru de familie în privința altui membru al aceleiași familii, prin care s-a cauzat victimei prejudiciu material sau moral. [8]

În majoritatea cazurilor, violența în familie include formele asociate ale violenței fizice, sexuale, psihologice, economice și ale izolării sociale.

Violența fizică este cea mai frecventă formă de abuz. Poate lua mai multe forme: lovituri, bătăi, scuturări, zgârieri, arsuri, ciupituri, mușcături, sufocări, aruncări cu obiecte, biciuiri și alte acțiuni ce pot cauza răni fizice, pot lăsa urme sau pot produce durere fizică; tot în cadrul violenței fizice se poate întâlni amenințarea cu forme de abuz sau tortură și intimidarea victimei cauzată de acțiuni și gesturi fizice.

Violența psihologică constă în insulte în public sau în spațiu privat, jigniri (referitoare la aspectul fizic, la capacitățile intelectuale și la îndeplinirea responsabilităților pe care le are victima în cadrul familiei, amenințări, intimidare, șantaj emoțional, inducerea fricii, presiune psihică continuă, teroare, privare de alimente.

Violența sexuală în interiorul familiei se poate manifesta în două direcții:

- Abuzul sexual asupra copilului presupune atragerea, convingerea, folosirea, coruperea, forțarea, obligarea și antrenarea minorului într-o activitate de natură sexuală sau asistarea unei alte persoane în timpul unor activități realizate cu intenția de a produce plăcere sau de a satisface nevoile unui adult sau ale unui alt copil care, prin vârstă și dezvoltare, se află față de el într-o relație de răspundere, încredere sau putere.
- Abuzul sexual împotriva copilului presupune implicarea de către adult a copiilor dependenți imaturi, a adolescenților în activități sexuale pe care nu le înțeleg și la care ei nu sunt în măsură să consimtă în cunoștință de cauză sau care violează normele tradiționale ale vieții de familie.

Violența economică constă în diminuarea resurselor și a autonomiei victimei prin controlul resurselor financiare și a accesului victimei la bani, lucruri personale, hrană, mijloace de transport, telefon și alte surse de protecție sau îngrijire de care ar putea beneficia aceasta.

Violența socială constă în restrângerea accesului la informație, controlul excesival activităților victimei, având ca efect izolarea acestuia de familie, prieteni, colegi, precum și limitarea sau interzicerea unor activități, având ca rezultat întreruperea relațiilor sociale mergând până la izolarea socială a victimei.

Neglijarea reprezintă omisiunea, voluntară sau involuntară, a unei persoane care are responsabilitatea creșterii, îngrijirii sau educării copilului, de a nesocoti orice măsură impusă de această responsabilitate, fapt care pune în pericol viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului.

Exploatarea prin muncă a femeii și a unor categorii defavorizate sub aspectul vârstei și al sănătății este în prezent cel mai răspândit mod de exploatare și de abuz, mai ales asupra copiilor din întreaga lume și include constrângerea acestora la muncă forțată. În cazul copiilor exploatarea prin muncă vizează constrângerea la o muncă ce comportă un risc potențial sau care este susceptibilă să îi compromită educația ori să îi dăuneze sănătății sau dezvoltării sale fizice, mentale, spirituale, morale

ori sociale, menționând că este interzisă orice practică prin intermediul căreia un copil este dat de unul sau ambii părinți ori de reprezentantul legal în schimbul unei recompense sau nu, în scopul exploatarei copilului sau a muncii acestuia.[6]

În Republica Moldova, cel mai des afectate de fenomenul violenței în familie sunt în mod special copiii și femeile din motivul persistenței stereotipurilor și convingerilor privind rolurile tradiționale patriarhale de gen în familii și societate. Formele de violență la care sunt supuse femeile sunt multiple, însă recunoscute de către populație ca atare rămân a fi formele fizică și verbală, iar pâlmuirile sau îmbrâncelile, de cele mai multe ori, nici nu sunt percepute ca acțiuni violente chiar dacă fiecare a 3-a femeie este pâlmuțită și fiecare a 4-a a fost îmbrâncită măcar o dată pe parcursul vieții. Factorii de natură istorico-culturală au la bază persistența stereotipurilor privind inegalitatea genurilor, aceștia fiind percepuți și însuși de către femei ca: supunerea opiniei soțului/partenerului chiar dacă acestea împărtășesc alt punct de vedere, neacceptarea contrazicerii soțului în prezența altor persoane, solicitarea permisiunii bărbatului pentru a merge în vizită la rude. Acestui grup de factori este asociată și toleranța societății, în general, față de fenomenul violenței.[3,p.50]

În situații de pericol imediat, cea mai eficientă modalitate de garantare a siguranței unei victime a violenței în familie este impunerea unei distanțe fizice între victimă și agresor. În multe cazuri această măsură cere ca unul dintre cei doi să părăsească, pentru un anumit timp, domiciliul comun, sau ca agresorul să părăsească domiciliul victimei. Astfel, în codul de procedură civilă, în capitolul XXII² a fost introdus în secțiunea B² procedura specială privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie. Astfel, scopul eliberării ordonanței de protecție în cazurile de violență în familie este de a preveni un risc real, imediat, or, sunt puse în pericol viața și sănătatea victimei, în asigurarea de urgență a protecției victimei, în preîntâmpinarea unor noi acte de violență asupra victimei și/sau asupra altor membri ai familiei, precum și în prevenirea distrugerii bunurilor victimei, a averii în comun a familiei. Astfel, potrivit art.278⁴ alin.(1) CPC, pot depune în instanța de judecată cerere privind aplicarea măsurilor de protecție: victima, membrii de familie sau reprezentantul legal al victimei; organul de tutelă și curatelă (în cazul minorului); organul de poliție; procurorul și organul de asistență socială.[2]. În dependență cauză și circumstanțele în care aceasta s-a produs, instanța de judecată va emite ordonanța de protecție, prin care va aplica agresorului una sau mai multe dintre măsurile prevăzute la art.278⁷ alin.(2) CPC. Paradoxal este faptul că, de multe ori, organele abilitate de a proteja victimele supuse violenței, dar aceste organe deseori nu întreprind nici o măsură pentru a asigura protecția lor. În acest context, în anul 2013, Republica Moldova a fost obligată de către CEDO să achite cetățencei Mudric, suma de 15 000(euro) prejudiciu moral și 2150 (euro) costuri de judecată pentru încălcarea articolelor 3,8 și 14 din Convenție. În fond, reclamanta povestește că după divorțul cu soțul său, el a intrat forțat în casa ei și a bătut-o, după care altă dată acesta iarăși a bătut-o și a rămas permanent în casa ei, în timp ce reclamanta a solicitat refugiul la vecinii săi. Astfel, după numeroase plângeri depuse la poliție, procuratură și alte autorități, solicitând protecția și pedepsirea agresorului și, mai mult ca atât, poliția știa despre situația sa, autoritățile nu au întreprins nicio acțiune pentru a o proteja.[7]

În anul 2018 au fost înregistrate în total 29 879 infracțiuni. Cu referire la categoria ce atentează la valorile familiale se constată că în perioada a 12 luni ale anului 2018 au fost înregistrate 2655, mai puține ca în anul 2017 cu 254 cazuri, ceea ce constituie o descreștere cu -8.73% în comparație cu perioada analogică a anului precedent. Dintre care 998 (2017-956) întrunind elementele consecutive ale infracțiunii au fost intentate cauze penale și au fost examinate conform prevederilor Codului Penal, iar 1657 (2017-1953) (art.78¹ în familie) cazuri, au întrunit elementele consecutive de contravenții fiind documentate conform prevederilor Codului Contravențional.[5,p.16]

În funcție de calificarea juridică a faptei, în sfera relațiilor familiale au fost comise 998 infracțiuni, printre care [1]:

- art. 145 CP omor-30, în care au decedat 23 persoane;
- art.171 CP viol- 39 infracțiuni;
- art.172 CP acțiuni violente cu caracter sexual 24 infracțiuni;
- art.201¹ violență în familie 905 infracțiuni.

Reeșind din clasificarea infracțiunilor săvârșite în cadrul relațiilor familiare potrivit alin.(1) litera a) articolul 201¹ CP (maltratare, alte acțiuni violente, soldate cu vătămare ușoară a integrității corporale sau a sănătății) au fost înregistrate *508 infracțiuni*. Cu referință la aplicarea violenței psihologice și anume potrivit prevederilor alin.(1) litera b), izolare, intimidare în scopul de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei, au fost înregistrate *84 cazuri*. Cu referire la numărul persoanelor decedate menționăm că, în anul 2018, urmare actelor de violență în familie, au decedat *47 persoane*. Analiza în baza de gen comise în sfera relațiilor familiale, denotă faptul că, urmare acțiunilor violente comise de către agresori în cadrul familiei, victime au devenit *778 femei* dintre care *47 copii de gen feminin, 220 bărbați* dintre care *20 copii de gen masculin, iar agresori sunt 908 bărbați și 90 femei*. Cu referire la contravențiile de violență în familie, constatăm că victime au devenit *1561 femei și 96 bărbați*. [5, p.18]

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Cu toate acestea fiind spuse, subliniem că fenomenul violenței a fost recunoscut de către stat în calitate de problemă socială, Astfel, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr 45-XVI din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, astfel statul și-a asumat rolul de a interveni în soluționarea actelor de violență în familie, oferind în acest scop mecanisme concrete și stabilind autorități și instituții abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie. Astfel adoptând cadrul regulatoriu în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie a fost creat și mecanismul intersectorial de intervenție și soluționare a cazurilor de violență în familie.

În final, aș putea să vin cu câteva recomandări pentru MAI și anume să ia măsurile necesare în vederea monitorizării stricte de către poliția locală a persoanelor supuse deseori violenței domestice, să elaboreze materiale metodice ce pot fi utilizate de către inspectorii pentru violența în familie în activități de prevenție, desfășurate în parteneriat cu autoritățile publice locale și instituțiile de învățământ preuniversitar. Pentru Ministerul Educației, Culturii și Cercetării vin cu recomandarea de a să asigura suport didactic și metodic instituțiilor de învățământ preuniversitar în vederea desfășurării activităților de prevenire a violenței domestice, inclusiv în cadrul orelor de clasă, dirigenție și al orelor de educație civică. Pentru autoritățile publice locale, să asigure funcționalitatea serviciilor de depistare și protecție a victimilor în situații dificile.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

4. Codul Penal al Republicii Moldova, Nr. 985 din 18.04.2002, M.O Nr. 72-74 din 14.04.2009[1];
5. Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, nr.225 din 30.05.2003, M.O Nr.285-294 din 03.08.2019 [2];
6. BNS, PUND, UN Women, Profilul femeilor victime ale violenței, Chisinau, 2016, [3];
7. OSCE, CDC, *Violența în familie în Republica Moldova*, Chișinău, 2014[4];
8. Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, *Raportul pentru anul 2018 cu privire la violența în familie și violența față de femei*, Chișinău, 2019[5];
9. La strada <http://lastrada.md/rom/violenta-in-familie-si-violenta-sexuala> (vizat 01.04.2020) [6];
10. Cauza Mudric v Republica Moldova, Strasbourg, 2013, <http://agent.gov.md/wp-content/uploads/2015/03/MUDRIC-RO.pdf> (vizat la 02.04.2020)[7];
11. Legea cu privire la Prevenirea și combaterea violenței în familie, Nr.45 din 01.03.2007 MO Nr. 55-56 din 18.03.2008 [8].
12. Nastas A., *Sinteza rezultatelor obținute în cercetarea științifică a faptelor infracționale de violență în familie (partea 1)*, Publicat: În revista Academiei de Științe, Chișinău, 2019.

Coordonator științific: NASTAS ANDREI, dr., lector univ.,
Academia de Studii Economice a Moldovei,
Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavril Bănulescu-Bodoni 61,
e-mail: adv_bax@yahoo.com